

Говор високог представника/специјалног представника ЕУ, Кристијана Шварц-Шилинга, на округлом столу у организацији њемачке Фондације Конрад Аденауер

Улога Европске уније у Босни и Херцеговини и трансформација Канцеларије високог представника (ОХР) у Канцеларију специјалног представника Европске уније (ЕУСР)

Ситуација након избора у Босни и Херцеговини: стање са реформама (полиција, војска, итд.)

Желим да се захвалим Фондацији Конрад Аденауер која ме је позвала да данас излажем на тему улоге Европске уније у Босни и Херцеговини и да говорим о будућности земље.

Као последњи високи представник, међутим, видим се пред задатком да у мандату који најкраће траје, морам да завршим огромне недовршене задатке које ова земља још има пред собом, како би на свом путу ка Европи имала реалне шансе.

Задаци: реформа полиције, завршетак реформе јавних РТВ сервиса и боља сарадња са Трибуналом за ратне злочине Уједињених нација у Ден Хагу (ИЦТУ), све су то услови за потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом.

Томе још треба додати и уставну реформу, како би се Дејтонски споразум – направљен у циљу завршетка рата – развио у модеран европски устав са ефикасним механизмима за доношење одлука, јасним подјелама надлежности између државе и нижих нивоа власти, те како би се развила сигурна заштита људских права.

Током изборне кампање прошле године је, истина, било националистичке реторике, али су избори ипак одржани у стабилном и сигурном окружењу. Формирање власти је, нажалост – како се могло и предвидјети – трајало више мјесеци, али оно ће се ефективно завршити и владе ће се формирати до краја фебруара.

Ипак, у многим се областима може препознати напредак: *економија*: економија у БиХ спада у економије југоисточне Европе које се најбрже развијају, нема инфлације, стабилна валута, стабилан банкарски систем и ефикасан систем опорезивања. Осим тога, БиХ је успјешно потписала уговор о слободној трговини “ЦЕФТА”. Тако је створена основа за веће инвестиције и регионалну економску интеграцију у југоисточној Европи.

БиХ је примљена и у програм НАТО-а Партнерство за мир и сада може наставити да ради на испуњавању стандарда НАТО-а. То је знак признања за тежак и успјешан посао који је урађен у области безбједности и реформе одбране.

Осим тога, изграђене су и јаке *државне институције*: ДГС (обезбјеђење граница), СИПА (унутрашња безбједност), ВСТС (судство), Суд Босне и Херцеговине (организовани криминал), Министарство одбране БиХ (безбједност), тајна служба БиХ, итд.

Истина, први покушај да се 10 година послје Дејтона изврши уставна реформа је пропао након дуготрајних преговора. Послије парламентарне дискусије у трајању од само неколико седмица, на крају су недостајала само два гласа да се добије двотрећинска већина. То је болно, али је то у демократији свакако уобичајен процес. Овај процес се мора наставити.

Улога ЕУ у Босни

- Ангажман ЕУ у БиХ је огроман. Како би се БиХ помогло на путу ка Европи, примјењују се сви расположиви механизми различитих стубова на којим почива систем ЕУ:
- ЕУФОР, највећа војна мисија ЕУ, обезбјеђује мир.
- ЕУПМ, први ангажман особља из цивилних институција за кризни менаџмент у контексту Европске безбједносне и одбрамбене политике (ЕСВП) помаже босанскохерцеговачким полицијским снагама код увођења европских стандарда.
- ЕУММ ради анализе и даје информације, одржава стални контакт са локалним политичким структурама.
- Комисија ЕУ помаже реконструкцију земље, демократску трансформацију и преговара са БиХ о Споразуму о стабилизацији и придруживању.
- ЕУСР, има мандат да координише послове међународне заједнице и да процесу реформи пружи политичку подршку.
- Шансе да се у прољеће потпише Споразум о стабилизацији и придруживању са ЕУ и даље зависе од испуњења критеријума: реформа полиције, реформа јавних РТВ сервиса, сарадња са Међународним судом за злочине почињене на тлу бивше Југославије.

Транзиција института високог представника у институт специјалног представника Европске уније

- Одлуку да се почне са затварањем Канцеларије високог представника (ОХР) је у јуну 2006. године донио Управни одбор Савјета за имплементацију мира. Нема директне везе између спровођења појединих реформи и постојања ОХР-а. Припреме за затварање Канцеларије крајем јуна 2007. године су већ почеле. Коначна одлука која ће се донијети крајем фебруара 2007. године ће зависити од функционалности државних институција и безбједности у БиХ и регији. Крајње брижљиво и одговорно се мора направити анализа и процјена, да ли је тај тренутак правилно одабран, с обзиром на тренутну унутрашњополитичку и регионалну безбједност.

Приоритети за нову Канцеларију специјалног представника Европске уније

- Уколико ускоро дође до затварања ОХР-а, нова канцеларија, ЕУСР ће свесрдно подржавати локалне институције на путу ка Европи. Осим тога, задатак ће му бити да координише мисије ЕУ у БиХ. ЕУСР ће заступати генералног секретара и високог представника ЕУ, те заједничку вањску и безбједносну политику ЕУ у Босни, и биће највиши политички представник ЕУ у земљи. Кад је у питању специјални изасланик ЕУ, сигурно је да неће задржати бонска овлаштења.

Реформа устава

- Уставна реформа у Босни и Херцеговини за мене као ЕУСР је један од кључних дијелова мог мандата, као што су у свом извјештају Министарском савјету написали високи комесар Солана и комесар Рен.
- Иако ово није формалан услов за процес придруживања ЕУ, ипак је јасно да БиХ, дугорочно гледано, може имати будућност у Европи само са уставом који одговара европским стандардима, који су већ утврђени, и неће се прилагођавати босанској реалности.
- На овој би основи требало да почне једна друга, шира фаза реформи, у којој се морају превазићи постојећи механизми вета и блокада.
- Сада, након избора, странке се боре око тога, да ли ће се пакет реформи, о којем се дискутовало у априлу, поновно ставити на гласање. Странке које га подржавају су, математички, постигле двотрећинску већину у парламенту. Овај покушај, који би требало предузети брзо и озбиљно, треба да постане озбиљан корак у правцу свеобухватне реформе.
- У својству ЕУСР сам од ЕУ добио снажан мандат како бих, у тијесној сарадњи са Сједињеним Америчким Државама почео овај процес реформи.

Националистичке тенденције у Републици Српској, коначан статус Косова

- Изборна кампања и националистичка реторика су биле забрињавајуће.
- Уставноправна ситуација је јасна. РС је ентитет у држави Босни и Херцеговини, и нема право на спровођење референдума о независности. Истовремено, важно је да се нагласи да је РС чврст саставни дио уставне стварности у БиХ. На ситуацију у Босни неће утицати ни развој ситуације на Косову, ни било гдје друго.
- То је прихватио и Београд.

Историјски изазови и закључци

- Веома су сложени изазови пред којима се налази Босна и Херцеговина као постконфликтно и транзицијско друштво.
- Европа, додуше, мора да и сама преузме одговорност и обавезе у регији западног Балкана.
- Босни и Херцеговини ће се, исто као и другим сусједним земљама, пружити ове перспективе за будућност, чим заврши реформске процесе које треба да предузме у ту сврху. Мој задатак је да овој земљи у томе помогнем и да дешавања усмјеравам ка остварењу овог великог циља.
- Док се постиже читав низ успјеха, односно, велики напредак попут стварања јаких и ефикасних државних институција и стабилних, демократских услова, ризик и даље представљају међуетничка напетост која и даље постоји, развој ситуације у регији (Косово) и економска стагнација.
- Перспектива за пријем у ЕУ и ангажман ЕУ су фактори који утичу на то да се БиХ мотивеше за болне реформе, то су и фактори који могу да понуде корекцију у случају да се ствари развијају у погрешном правцу.
- Политичка интеграција ЕУ је уједно и једини модел помоћу којег ће се државе на Балкану регионално трајно зближити.
- На крају бих нагласио да Босна и Херцеговина може

Европској унији да понуди много људског и економског потенцијала.

- Обје стране, и Европска унија и Босна и Херцеговина ће из процеса интеграције изаћи као добитници.